

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:2625

av **Annika Qarls**son (C)

Småskalig vattenkraft

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör hjälpa ägare av småskalig vattenkraft ur en svår tillståndsprocess för att i stället ompröva verksamheterna på ett modernt och samhällsekonomiskt effektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet ska utformas så att miljömål, äganderätt, energiproduktion och kulturhistoriska hänsyn förenas på ett hållbart och rättssäkert sätt och att det beaktar olika anläggningars förutsättningar, befintliga äldre tillstånd och tillståndsprovningens och åtgärdernas eventuella ekonomiska konsekvenser för enskilda verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att till dess att nya regler är på plats ska ett tillfälligt stopp, ett moratorium, för ny- och omprövning av befintliga mindre vattenverksamheter införas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Energiöverenskommelsen slår tydligt fast vattenkraftens stora betydelse för omställningen till ett hållbart elsystem. Särskilt positivt är att reglerna för tillståndsprovning ska förenklas så långt som möjligt. Centerpartiet drev på för att få in detta i överenskommelsen på grund av den situation som många ägare av småskalig vattenkraft befinner sig i med orimliga krav på dyra tillståndsprovningar för att eventuellt få fortsätta med sin verksamhet som bedrivits under århundranden.

Situationen för småskalig vattenkraft kan beskrivas som mycket oviss.

Enligt miljöbalken är all vattenverksamhet, såsom dammar, kraftverk, avvattnings etc., tillståndspliktig. En mycket stor del (98 %) av pågående verksamhet är dock reglerad med stöd av äldre lagstiftning: 1918 års vattenlag, 1880 års vattenrättsförordning, landskapslagar, kungliga privilegiebrev eller urminnes hävd. Det rör sig om cirka 7 000 dammar och vattenkraftverk. De har tillstånd, men inte i enlighet med miljöbalken. Miljööverdomstolen fastslog i domar 2012 att tillstånd utfärdade med

stöd av äldre lagstiftning utgör en rätt att nyttja ett visst vattendrag men inte kan jämföras med ett tillstånd enligt miljöbalken. Länsstyrelsen har efter det krävt att de som bedriver vattenverksamhet ska ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, så kallad nyprövning. Att skaffa sådana tillstånd är en omfattande och mycket kostsam process, och kan leda till krav om rivning eller omfattande nya krav på verksamheten. Frågan som ägare av ett litet kraftverk ställs inför är om det är värt eller ens möjligt att fortsätta bedriva verksamheten. Det har av många upplevts att man berövas rätten till en verksamhet man redan bedriver och har bedrivit i generationer och möjligheten att driva den vidare. Kritik har även riktats mot att länsstyrelserna tillämpat reglerna olika och att man i delar av landet, bl.a. Västra Götaland, varit byråkratiskt hårdhänt.

Mycket kraft går nu åt till att få klarhet i om det är tillståndslösa verksamheter och om det därmed krävs nyprövning av verksamheterna eller om det är tillstånd som ska uppdateras och därmed omprövas. Nyprövningar är oerhört kostsamma för dessa små företag. Om tillstånden istället omprövas i ett förenklat förfarande så kan branschens insatser istället koncentreras på motiverade miljöåtgärder på de platser de ger mest nytta. Det skulle vara ett samhällsekonomiskt effektivt sätt att uppgradera dammar och vattenkraftverk till de miljökrav som ställs i miljöbalken och EU-rätten.

Frågan om den småskaliga vattenkraften ställer ett antal allmänna och enskilda intressen mot varandra. Ägande- och förfoganderätten ställs mot behovet av miljöskydd, kulturhistoria och en rimlig och rättssäker process med en likvärdig tillämpning i hela landet, vilket i sin tur i även står i konflikt med behovet av förnybar energi. Många ägare till småskalig vattenkraft står nu inför stora kostnader och konsekvenser, baserat på miljöbalken, trots att andra intressenter, exempelvis Kulturantikvarieämbetet, upplever att processen har gått så fort att ämbetet inte hunnit väga de kulturhistoriska värdena. Det är därför angeläget att man i omprövningarna tar hänsyn till både miljömål, äganderätt, energiproduktion och kulturhistoriska hänsyn så att det förenas på ett hållbart och rättssäkert sätt.

Energittillförseln av nämnda verk är cirka 5 TWh. Men de kan fördubbla sin kapacitet i befintliga kraftverk om klarhet bringas i vilka förutsättningar som ska råda. Effekttillgången vid förbrukningstoppar är viktig, särskilt i södra Sverige där den utgör 10 % idag. Den småskaliga vattenkraften har en reglerförmåga som kan nyttjas i mycket större utsträckning.

Det är både Vattenkraftsutredningen, åtgärdsplanerna med anledning av Vattendirektivet och tillsynen från länsstyrelserna som skapar osäkerhet och oro. Energiöverenskommelsen ger hopp till branschen.

Länsstyrelserna har hunnit olika långt i olika delar av landet och skillnaderna är stora. Det är därför rimligt att i dagsläget sätta stopp för prövningarna och låta regeringen pröva hur frågan ska hanteras för att ta hänsyn till fler av de värden som den småskaliga vattenkraften bidrar med, som idag inte ryms inom länsstyrelsernas prövningar mot miljöbalken. Den avvägning som tas fram skall utformas så att miljömål, äganderätt, energiproduktion och kulturhistoriska hänsyn förenas på ett hållbart och rättssäkert sätt och att det beaktar olika anläggningars förutsättningar, befintliga äldre tillstånd och tillståndsprövningens och åtgärdernas eventuella ekonomiska konsekvenser för enskilda verksamheter. Till dess att det uppnåtts bör ett tillfälligt stopp, ett moratorium, för ny- och omprövning av befintliga mindre vattenverksamheter införas.

Annika Carlsson (C)